

es saia

PRENSA LOCAL

D'ALGAILA

nº 35 Novembre de 1983

preu: 60 pts.

A LA PORTADA I A LES PLANES INTERIORS HI TROBAREU DISTINTES VISTES DE SA FIRA, QUE TAL COM DEIM A LA BREU CRÒNICA QUE EN FEIM VA ESTAR MOLT ANIMADA: QUINTOS, VENEDORS D'OLIVES, D'OLLLES I COSSIOLS, DE JUGUETES, DE SABATES, DE ROBA DE VESTIR, D'EINES, EN FI, DE TOT I MOLT.

Editorial

el futbol

Per definició, un esport és la pràctica d'unes determinades habilitats a través d'un esforç físic i mental en pla competitiu i no utilitari. Estam tan avesats a que certs esports s'hagin convertit en espectacle que moltes vegades oblidam les característiques que defineixen l'esport.

Aquest és el cas del futbol, un esport que s'ha desorbitat, que mou molts de dobbers, molts d'interessos, moltes passions i que està perdent la seva arrel esportiva. Ara bé, hem de procurar que a Algaida no sigui així i que el futbol conservi el seu valor i el seu significat primitiu.

Pensam que l'equip ha d'esser un grup de joves algaidins que desinteressadament practiquen un esport que els agrada i pel qual tenen unes determinades aptituds, i que ofereixen un entreteniment als aficionats a aquest esport. Tot quant no sigui això, és desvirtuar el sentit que, al nostre veure, ha de tenir; pensem que estirar més els peus que el llençol només du a això: a mostrar els peus.

D'acord amb aquest esperit, ELS JUGADORS han d'esser un grup d'amics que s'ho passen bé enmig del camp. Han d'esser conscients que practiquen un esport dur i que, si físicament no estan ben preparats, faran el ridícul i, a més, s'exposen a llessions importants. Si han fitxat i s'han compromès, han de complir amb aquest compromís; però si el futbol és motiu de bregues i discussions i no d'un bon companyerisme, més val que ho deixin córrer.

L'ENTRENADOR hauria d'esser més un amic dels jugadors que no altra cosa; més que grans coneixements tècnics i tàctics, necessita sobre esser un més de la plantilla, mantenir-la en forma i, sense perdre mai el lloc que li correspon, crear un ambient agradable, sabent fins on pot exigir.

LA DIRECTIVA és l'encarregada d'aconseguir els recursos econòmics necessaris per dur endavant la temporada i resoldre els problemes, petits o grossos, que es plantegin. Pensam que els directius, més que dobbers de la butxaca, han d'aportar feina i han de conviure amb els jugadors.

L'AFICIÓ ha d'esser responsable i tenir clar què pot exigir a canvi de la quota de soci que paga. Més que els resultats, hauria de valorar l'esperit de lluita i el comportament dels jugadors i pensar que la pèrdua d'un partit o, inclús, d'una categoria no té per què esser una catàstrofe. L'equip ha de jugar a la categoria que li correspon i això depèn dels jugadors que en cada moment tenguem a ca nostra.

Finalment, tenim les entitats públiques, sobretot L'AJUNTAMENT. Tenint en compte que aquest és un esport que representa un entreteniment per a una bona part del poble gairebé durant tot l'any, no és absurd ni injust demanar que l'ajudi econòmicament, si bé pensam que l'ajuda més efectiva seria que es fes càrrec de la propietat de les instal·lacions esportives i del seu manteniment.

No pretenim donar solucions definitives als problemes del nostre futbol. Simplement hem presentat unes reflexions sobre el tema partint de la base que si tots els qui tenim relació amb aquest esport sabem mantenir una postura sensata les coses poden anar millor.

'calaix de sastre.

CALAIX DE SASTRE

Aquesta és una nova secció d'ES SAIG que comença sense grans pretensions. Dic això, perquè si cercau al Diccionari d'Alcover i Moll el significat de la construcció "calaix de sastre", hi trobareu "persona que sap moltes coses i diverses, o que té habilitat per a tot". I si afirmar que som una persona que sap moltes coses, ja em sembla una vanitat excessiva, afegir-hi això de "que té habilitat per a tot" és una estufa fora de tota mida. A més a més, podríeu pensar malament, -és que la paraula "tot" sabeu què en vol dir, de coses!-, i els pensaments dolents, si pot esser, convé estalviar-los.

Quedam, per tant, que aquí els mots "calaix de sastre" no es referiran a cap persona, jo en aquest cas, sinó que seran un canterano, una calaixera, on aniré guardant i mostrant tota casta d'objectes-comentaris sobre els temes més diversos. Des d'aquest punt de vista, el calaix sí que en sabrà qualcuna, de cosa, cada mes; ara bé, per a tot no vos hi servirà, això segur.

Dic que la temàtica de què parlaré serà variada. La intencionalitat, no; serà sempre la mateixa: bona. I ara ja ha sorgit el problema. què entenc jo per bona intenció? I què hi enteneu vosaltres? Cercau al Diccionari d'Alcover i Moll el significat de la paraula "bona" i n'obtendreu les respostes.

I després d'aquesta breu introducció-presentació, anem ja per feina. Aquí teniu els dos primers objectes del calaix.

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

I: DEFENSA DE LA LLENGUA PRÒPIA.- Aquesta és la resposta que donà el gran escriptor i filòsof català Eugeni d'Ors (Barcelona, 1.881 - Vilanova i la Geltrú, 1.959) a la pregunta d'un pintor estranger:

- I vostè per què no les escriu en castellà, les seves obres? Així tendria més lectors.

- I vostè per què no fa targetes postals dels seus quadres? Això li procuraria més milers de contempladors.

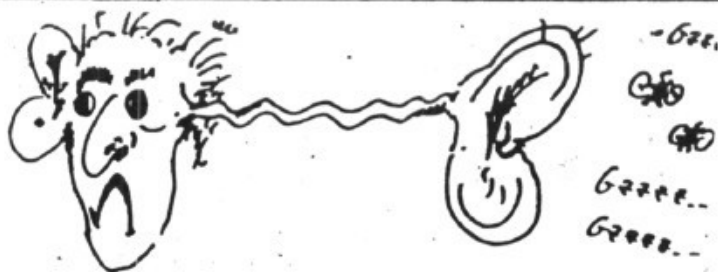
xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

II: PER LA PAU I EL DESARMAMENT.- Aquestes darreres setmanes, milers de persones s'han manifestat a les principals ciutats europees protestant per la implantació dels missils a Europa i exigint-ne la retirada, tant els d'un bloc militar com els de l'altre. Si no feim res per aturar-ho, la pròxima guerra serà atòmica, i l'altra, si és que n'hi ha, a pedrades.

Albert Einstein, el qui primer formulà la famosa Teoria de la Relativitat, font inicial que permeté el desenvolupament de l'energia atòmica, posteriorment es convertí en un gran impulsor i defensor de les teories pacifistes. Amb aquesta breu frase, tan intel·ligent i tan expressiva, es queixava de la inconsciència dels qui tan dolent i tan perillós ús fan de les seves teories: "Si ho hagués sabut, m'hagués fet rellotger".

m'han dit que diuen

Per ventura els qui no són caçadors trobaran que parlam molt d'aquest tema, però és que ara és es temps: conills, torts, perdius, sopars,... En sentirem una (i la vérem) que no deixa molt ben parats ni a sa Junta, ni an es garriguer, ni a sa Guàrdia Civil: un divendres d'aquest mes d'octubre, a Sa Plaça, an es mercat des divendres, n'hi havia un que tenia una gàbia de fures per vendre. Sí, lo que heu sentit, fures, per furar es clapers i agafar els conills, un tipus de caça il.legal. Idò...

Però per sopars que no quedi. Es caçadors ara sopen de bon de veres; hem sentit a dir que amb una setmana en feren tres. Clar que això s'ha d'explicar: un perque tenien junta, un altre per plomar i preparar els animals, i s'altre per sopar. Però alerta, que qualche soci s'ho creurà a lo que digueren, que augmentaven sa quota cent duros per poder fer sopars.

I és que això de sopars ja passa de mida. Ara també s'hi han afegit es des caramboles, es des billar. Darrerament parles amb qualcú i li demanes: I en Tal? Resposta: Està carregat d'àcid úric. I en Qual? No se pot moure de reuma. I aquell altre? Té fetge, o té ronyons, o té... Tothom té.

Déu fassa que el Bonjesuset no sia res -com deia aquella beata- i que tots aquests millorin aviat. Això sí, feis bonda. A més, si feis bonda, no n'hi haurà tants de xarecs.

Enguany es xots van magres (Es xots de foravila, perque pes poble n'hi ha qualcun que en passeja de ben grossos, de xots, es dissabtes a vespre per dins es cafès), amb això de que no plou. Es lo que deia un que de vegades va a sopars de caçadors:enguany es xot des "Ros" no tindrà gust de penicilina, si se mor serà de fam. Aquest deia que si li duien un parell de bales de repitxo, a lo millor l'arribariem a port, per fer un bon sopar.

Des futbol n'hem sentides tantes, que no sé si val més no parlar-ne. Es fundadors tenen clar que volen deixar es camp a s'Ajuntament; sembla que s'Ajuntament el vol agafar per fer-hi millores, però també n'ha de comprar un a Pina; i n'hem sentits que troben que ja en té ben abastament per arreglar ses coses espenyades que hi ha pes poble, que no necessita més ronya. Com acabarà? Supòs que en tornarem a parlar més de dues vegades, abans que s'arregli.

Convé parlar també de s'equip de futbol, des grans, que deim. Un diumenge d'octubre, a sa partida de Plaça per anar a jugar a fora camp, eren nou jugadors, sí, 9; dos directius anaren a fer-ne aixecar dos des llit. I es vespre abans, es dissabte, ja los veren pes Xaloc an es directius, que cercaven gent per jugar l'endemà. Què faran per Nadal o es gener, quan fa fret? ¿O a partir d'ara, que un d'aquests directius se n'ha anat d'Algaida?

Vos ne recordau d'una caçada de coloms que feren es cossiers, i que qualcú va dir que aquest Sord no ho havia sentit perque no li convenia? Així mateix diguérem que quan los se menjassin, a lo millor sentiríem s'olor. Idò sí, que l'hem sentida: n'hi havia molts i ben preparats, mos digueren, i donaren s'enhorabona a ses cuineres, perque se lluíren. Era un vespre que volia començar a fer fret, i molts d'ells s'abrigaren per por d'agafar un costipat; l'endemà, sa mado-

na de la casa demanava a tothom si havien deixat cap gersei per ca seva, perquè n'havia trobat per damunt totes ses cadires i butaques. Se veu que maldament se n'anassin tard a jeure, no en tenien gens de fret.

Fa una temporada que Sa Placeta és un merder, tant per sa renou com pes cotxos i motos que hi ha enmig des carrer. Això és una "malaltia" que ha passat d'un lloc a un altre des poble: va començar an es "frente", llavors passà a Sa Plaça, i darrerament se queixaven es veïnats des carrer de Palma, que pareixia una pista de carreres, per anar devers Sa Talaieta. Idò ara ho tenim a Sa Placeta; paciència fins que vagin a una altra part, o qualcú ho arregli. Lo que ja no té perdó és que cada dematí aquells carrers de per allà pudin d'olor de pixum; es veïnats se queixen fort, i amb motiu, perquè allà hi ha uns serveis a on poden fer ses seves feines molt millor que enmig des carrer.

Hem sentit a dir que aviat tendrem dos municipals; i una de dues: o no faran res cap des dos, o arreglaran qualque cosa d'aquestes que sa gent voldria que s'arreglassin, però passen els anys i segueixen igual. Es d'esperar que justifiquin es dobbers que mos costaran a tots els algaidins.

POSSESSIONS D'ALGAIDA

Transcrivim avui un document a través del qual es saig de la vila rep ordre de passar per totes les possessions del terme per avisar-los de l'obligació de donar part de tot el bestiar que tenen. La volta durava quatre dies. El document és interessant per conèixer les possessions que hi havia a Algaida; podreu comprovar que poc ha canviat i no vos costarà gaire seguir el recorregut que va fent el saig.

No sabem exactament de quin any és, però gairebé podem assegurar que correspon a la segona meitat del segle XVIII, probablement a finals de segle. Vos fixareu amb qualque barbarisme com "luego" i "predio".

"... d'Orde del Rl. Acuerdo partireu luego a les possessions baix escrites a fi de que venguen dintre vint-i-quatre hores a renunciar tot lo bestiar de llana, cabrum i boví a la Casa de la Vila, pena de cent sous i així començarà:

A la Tanqueta per lo Aljub, Can Vallau, Son Barceló, Son Maig, Son Llubins, Rafalet, Son Pujol, So N'Amora, Son Bou, tot el llogaret de Pina, Son Servera, Son Jaume Maig, Son Moll, per la Casa Nova, Son Barrera, Son Perot, es Son Miquelets, es Son Mesquides, i los predios que s'inclouen amb aquesta volta, de la que, després de feta, vindreu a dar relació al Secretari Pere Antoni Mulet entregant-li este mateix billet so pena de vint-i-cinc lliures.

segon:

per la Novella, Son Llis, les Serres, Punxuat, la Cova, Son Canals, es Son Maiolins, Son Mena, Marina, Es Cap de la Paret, Can Sunyer, es Son Llucs, Cas Brau, les Bassetes, Son Verdera, les Torres i Torreta i tots los demás predios...

tercer:

per los Castellitxs, Albenya, Son Tià Gener, Son Romaguera, tot Randa, Son Calet, Son Reus, Son Viroto, Estaca, Tresorer, el Serral, tota l'Heretat, Son Seguí, Son Miquel Joan, Can Mavi, Son Monjo, Can Blanc, La Coma i Son Fullana i...

quart:

per los Munars, Son Maiols, Males Herbes, lo Hostalet, Son Trobat, Son Reus de Rufassi, tot es Coll del Xoric, Son Lleó, Pola, Son Llobet, la Mata, es Son Colls i tots..."

Pere Mulet

Sa fira

Ve't aquí una festa que no ha perdut gens de força malgrat les possibilitats i les facilitats que actualment hi ha per comprar tot quant fa falta a una casa. Sembla que les circumstàncies l'havien d'haver fet decaure i, no obstant, l'animació que hi regna és molta amb gran afluència de gent que acudeix a fer "sa fermansa", a xerrar un poc amb els amics i a voltar per Sa Plaça. Això sí, dura molt poc, només unes quantes hores perquè es firers ben prest parteixen cap a sa fira de Lluçmajor. Es una llàstima que s'Ajuntament no miri d'organitzar qualche activitat s'horabaixa a fi d'allargar sa festa. Recordam que fa un parell d'anys hi va haver unes carreres des Poc a Poc que varen tenir molt d'èxit.

Lo cert és que s'animació era grossa i les fotos que vos mostram en són una prova ben palpable. Hem fet una selecció de tot quant vàrem recollir que vos oferim a aquestes pàgines.

glosa

UN ART QUE CAL DEFENSAR

Glosa

Som un jove glosador
pot ser senzill i vulgar
que vos vol fer arribar
una sincera opinió:
Ja que tenc aquest valor
que Déu m'ha volgut donar,
pens que l'he d'aprofitar,
que és sa meva obligació.

Es glosat ha decaigut
pens que de forma alarmant,
fins i tot a pics m'espant
quan veig que està tan eixut.
Glosadors que feis es mut,
no estigueu més temps callant.
Per què estau despreciant
aquest gran do que heu rebut?

Perque sa glosa és un art
que posseeix gran valor,
crec que cal defensar-lo
abans de que sigui tard.
Si és que de qualsevol part
de sa nostra illa en redó
tu que em sents ets glosador
glosa, no siguis covard.

Amb nostàlgia molta gent
m'ha parlat d'un temps passat
i m'han contat que es glosat
gaudia d'un gran ambient,
que llavors era freqüent
i de bona qualitat.
Ara molt ha mancabat,
pocs pics un glosat es sent.

No puc sufrir que sa glosa
sols sigui un record passat,
enc que amb molta dignitat
es guardàs com una rosa.
No pot bastar una tal cosa,
seria molt desfassat.
El que té autenticitat
dins es poble mai fa nosa.

Per esser bon glosador
pens que encara estic enrera,
però a sa meva manera
faig gloses ple d'il·lusió.
Veure es glosat a un racó
és cosa que em desespera.
Vull lluitar amb fe sincera
per donar-li un lloc millor.

Amic, tu que saps glosar
i tu que hi tens afició,
anem, demanem perdó
a un art que hem fet callar
i ajudem-li a caminar
cap a un lloc de més honor,
que sa glosa és un valor
que no es mereix ignorar.

GLOSADORS! ON SOU?

Jaume Toledo

NOTICIARI.

TROBADA DE PREMSA FORANA A PETRA

El passat diumenge dia 16 es va celebrar a Petra una trobada dels representants de la Premsa Forana, coincidint amb el número cent d'"Apóstol y Civilizador". Després de visitar l'Ajuntament i la Casa-Museu de Fra Junípero Serra, es va fer la reunió de l'Associació. Entre els acords que es varen prendre hi figuren la decisió d'obrir un plaç per presentar esmenes als Estatuts i l'aprovació de les Bases del Primer Premi periòdic "Associació de Premsa Forana de Mallorca". Aquestes Bases les publicarem al proper número.

Després d'un dinar amb què ens va obsequiar el poble de Petra al Santuari de Bonany, es va tancar l'acte amb un concert de la Coral de Petra, una xerradeta sobre la història de la premsa a aquest poble i un parlament del poeta Miquel Bota Totxo.

Enviam la nostra enhorabona a Fra Salustiano Vicedo per aquests quasi deu anys de la seva revista "Apóstol y Civilizador" alhora que li desitjam que per molts d'anys pugui seguir amb la seva tasca.

EXPOSICIÓ D'EN RAFEL PERELLÓ

Durant el passat mes d'octubre el nostre paísà en Rafel Perelló ha exposat a Ciutat a la Galeria d'Art Kromyusa. L'èxit de crítica i de públic ha estat considerable i tenim notícies que ha venut bastants de quadres.

Ens alegrem d'aquest èxit d'en Rafel. Ja havíem pogut comprovar els seus progressos i la seva marxa ascendent a les exposicions que havia fet a Algaida, la darrera per Sant Jaume. Ara aquesta exposició significa -com diu en Paco Gaita a la presentació- la seva "alternativa", una alternativa que ha superat a plena satisfacció.

La nostra enhorabona per aquest artista i el desig de que la seva trajectòria segueixi pel camí "segur i honrat" que ha emprès.

NOTÍCIES DE LA COOPERATIVA ALPIRA

Dijous a vespre dia 3 a les 9 se celebrarà una Assemblea extraordinària per discutir la compra d'un local per a la Cooperativa. Ja informarem de les decisions que es prenguin.

Vos informam que cada dilluns passa per la Cooperativa un representant de l'Extensió Agrària que gratuïtament informa sobre plagues, anàlisis de terres i sobre qualsevol tema agrícola.

També vos comunicam que aviat arribarà una farina ("pulpa" o molla d'oliva) que és molt bona tant per ovelles com per bous. Sortirà molt bé econòmicament (sobre les 10 pessetes quilo) ja que el transport des de la península està subvencionat.

CONCERT DE LA BANDA MUNICIPAL

En commemoració de la festivitat de Santa Cecília, patrona dels músics, la nostra Banda Municipal donarà un concert a l'església parroquial el proper diumenge dia 20 en acabar la missa de les dotze.

Dirigida per Emilio Robles, la Banda ens oferirà el següent repertori:

"Valencia", pasdoble de J. Padilla, amb arranjament d'Emilio Robles.

"Agua, azucarillos y aguardiente", de F. Chueca.

"Danza húngara nº 5", de Brahms.

"Sinfonía de los juguetes" de J. Haydn.

"Himne mallorquí".

Felicitem els nostres músics per la seva festa i desitjam que aquest concert resulti un èxit artístic i de públic.

noticiari de l'O.C.B.

El passat dia 15, coincidint com és ja tradicional amb Sa Fira, es va celebrar al local social l'inici de curs de l'Obra Cultural. L'acte es va obrir amb l'Assemblea General on es va donar compte de les activitats realitzades durant el curs passat. Es va insistir en la conveniència d'augmentar el número d'excursions que s'organitzen, de tornar a posar en marxa el cine-club i es va acordar iniciar un curset de català, la matrícula del qual ja va quedar oberta amb una inscripció bastant nombrosa. Aquest curset -que tindrà com a mestres en Biel Majoral i n'Antònia Maria Mulet- tindrà un nivell mitjà-superior, però podrà esser seguit per tots quants tinguin unes nocions bàsiques de la nostra llengua. El començament serà el divendres dia 4 a les deu i mitja i aprofitam per avisar a quants de socis hi estiguin interessats i per una causa o altra no assistiren a l'Assemblea.

Després hi va haver un sopar de germanor ben animat i es va tancar l'acte amb l'actuació del grup d'en Biel Majoral, en Toni Artigues i en Delfí. Hi va haver sonades, cançons mallorquines i ball de bot a més de tangos i qualche rumbeta. De la seva actuació així com de l'anima- ció que va regnar en tenim una mostra a les fotografies que vos incluïm.

Activitats de l'Obra

Dia 20 es farà una excursió. Hi haurà cartells indicant lloc, hora de partida, etc.

Segueix el curset de ball els dissabtes: de 6'30 a 7 pels més tuts i de 7 a 8 pels bons

El curset de català serà els divendres: de 9 a 10 n'hi haurà un de grau elemental i seguidament el superior.

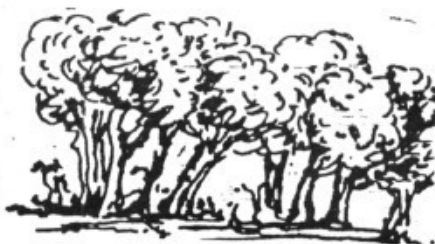
Les quotes de socis queden així:

Infantils (sense Saig)	300 pts.
Estudiants (amb SAIG)	750 pts.
Grans (amb SAIG)	1.000 pts.

Pina

LLINATGES:

Hem fet un recompte dels llinatges que hi ha a Pina, pot ser que mos hàgim oblidat de qualcun, mos n'han sortit 59 que hem ordenat per ordre alfabètic i que són:

Adrover	Domenge	LLiteras	Ramis
Alorda	Faure	Martorell	Ramón
Aloy	Ferragut	Mulet	Ribas
Amengual	Ferrer	Munar	Ribot
Amorós	Ferriol	Mut	Salom
Andreu	Fiol	Nadal	Sastre
Arbona	Fontirroig	Noguera	Servera
Arrom	Garau	Oliver	Sureda
Ballester	Gelabert	Palmer	Torrens
Bibiloni	Gomila	Pascual	Tous
Bosch	Jaume	Pericàs	Trobat
Carrió	Jordà	Puig	Vallespir
Cirer	Juan	Pujadas	Vich
Coll	LLabrés	Quetglas	Vidal
Daviu	LLach	Rafael	

NOTÍCIES: El passat dia 16 començaren les classes de balls mallorquins a càrrec del capellà de Costitx, de moment són tot un èxit, n'hi ha 45 que van a aprendre-ne, tots els diumenges a les 4 i mitja an es pati de ca ses monges.

LE VERGES: El dia de les verges dematí, la plaça de Pina va aparèixer tota enremellada plena de cossiols; és una tradició que hi ha a Pina i que els nostres pares ja tenien i que encara perdura i per ventura se conserva degut a lo petit del Poble i a la facilitat per recollir els cossiols dels corrals de les cases. El vespre abans de les verges els joves del poble van pel corral de les cases a on hi ha jovenetes, i s'enduen tots els cossiols que troben de cap a damunt la plaça, llavors l'endemà dematí les al.lotes van a la plaça a cercar els seus cossiols i els s'enduen a ca seva; qualcuna ha de cercar una bona estona per trobar els seus, ja que a vegades les solen mesclar tots i si n'hi ha de germans no és tan fàcil destriar-los. Hi ha anys que els joves s'entretenen formant dibuixos o els noms de les fadrinetes amb els cossiols lo que fa que el sen demà dematí sigui un vertader espectacle veure la plaça tan ben enramellada. Esperem que aquesta tradició que hi ha a Pina i que no sabem que hi sigui a d'altre poble es conservi i els joves continuïn cada any duent cossiols a la Plaça.

UNA CURIOSITAT: ¿Sabíeu que els senyors de 4 possessions que hi ha a Pina i que són. Son Perot, Son Servera, Son Company i Es Puig Moltó, poden dinar tots plegats a una mateixa taula i estant asseguts cadascú dins la seva possessió? Idò així és, ja que aquestes 4 possessions tenen una tanca cada una que se junten ses parets en forma de ics (x)

PINA... Acabament

Unes gloses sobre el camp de futbol, que de moment no tenim:

Es qui l'escriu és tot sol
però en nom de tots els pares,
no mos fasseeu coses rares
amb so campet de futbol,
que d'això es poble no vol
parlar-ne tantes vegades.

Un al.lot no és un estol,
deu o dotze ja ho són massa
per jugar damunt sa plaça
un partidet de futbol,
i això ho veu qualsevol,
es perill està auna passa.

Ara hi ha s'oportunitat
amb un millonet comprar
dues quarterades que hi ha
a la dreta des poblat,
no s'ha de fer es despistat
que quan sa llebre s'ha amollat
és mala de tornar agafar.

Per una meta alçar
sacrificis sempre costa,
jo no crec que aqueixa crosta
sia tan mala de roegar
i ara alerta haureu d'anar
que no se diga per allà
que quan l'heu tenguda en sa mà
l'heu deixada escapar aposta.

UN PINERO

VI DE SON SERVERA DE PINA
LLAMPANT, PUR Y DE BON BEVENT
cada botella, 75 céntims de pesseta
SE'N COMPRA EN GROS, A MITJA PESSETA ES LITRO
A SA TENDA DE QUEVIURES DE **CA'N POMAR**
(darrera sa Pescaderia)
CA'N ESCALADA (carré de Sant Francesch)
¡Bon vinet, bon vinet!
en haverlo tastat, no'n beuréu d'altre

Anunci que hem retallat de "La Roqueta", número de juliol de 1.887.

- passa temps -

NUCABRAIGC
OSGGRBBAOO
OCIREEFDPDN
OADPENUCOI
TDELFIEADL
IRIAURFTBL
OAUTBRURAG
GTAEAIRAOL
UALEMOAAFI
CLAOMOSTEL

Sopa de lletres

Localitzau el nom de 10 mamífers salvatges de Mallorca. Es poden llegir horitzontal, vertical i diagonal, a l'endret i a l'enrevés.

~~PESCADORI
ENABURELGR
XNCPGCEA
ITDAALCROS
UOSPLREOP
SRUERLOJA
CSISERDORS
USABATERIT
SOFANMUEEO
ICARNISSEB~~

Solució a la darrera sopa de lletres. Vos recordam que es tractava de trobar el nom de 10 oficis d'home.

LA SENYERA DE L'ESTAT,

FILLA DE LES QUATRE BARRES

Fins al regnat de Felip V (1700-1746) no hi havia una vertadera bandera "d'Espanya", puix la multiplicitat de regnes i senyories, així com el sistema de llevar els regiments, en què cada general pagava i mantenia els seus homes i, per tant, els armava, vestia i abanderava com millor li semblava, feia impossible la total uniformitat.

Cam dèiem amb Felip V s'unifiquen els colors i, en certa forma, podia considerar-se com a senyera de l'Estat, la Marina i l'Exèrcit (que no són el mateix) la blanca amb l'escut del monarca al centre, si bé la Marina s'estimà més continuar emprant l'escut quarterat de castellans i lleons (1) i l'Exèrcit la creu de Sant Andreu, també anomenada "pals de Borgonya", que s'emprava des dels temps de Carles V.

Però les Espanyes, França, Nàpols, Sicília, Parma i Toscana estaven governades pels reis de la Casa de Borbó i totes elles tenien senyeres molt semblants que, al mateix temps, també eren similars a la de la Marina britànica, i això feia que en cas de guerra se produïssen moltes confusions a la mar.

Per tot això Carles III a 1785 proposà emprar, única i exclusivament per a l'Armada de guerra espanyola, una bandera diferent, triada mitjançant concurs.

D'entre tots els models presentats el ministre de Marina, N'Antoni Valdés, en trià dotze, que ara són a la vitrina XVIII del Museu Naval, Madrid, les quals foren presentades al Rei perquè escollís.

Es decidí per R.D. de 28 de maig triar la vermella i groga en tres franjes horitzontals, essent la d'enmig, la groga, el doble d'ampla de les altres dues.

S'encarregà la confecció de la primera partida al mallorquí Joan Nicolau, que guanyà l'encàrrec per concurs.

L'any 1793 s'estengué el seu ús a les places i castells marítims, drassanes, arsenals i quarters.

Durant la guerra d'Independència les tropes de terra començaren a emprar-la de manera informal, tal vegada perquè era més bona de fer que la seva pròpia i més diferenciable de la francesa.

A 1843, és a dir, quan sols feia deu anys que s'havia suprimit el regne de Mallorca, durant les guerres carlines, com aquests darrers adoptassin per senyera la tradicional, és a dir, la de Sant Andreu, Isabel II ordenà que la bandera de la Marina creada per Carles III esdevingués també de l'Exèrcit i de l'Estat.

Si bé ja existia des de 1868, fins el 14 d'abril de 1931 no onejà oficialment la de tres colors, anomenada "republicana", amb les tres franges d'igual amplada i substituint la vermella inferior per una altra de morada.

L'any 1938 es restablí de nou la que des de 1843 fou senyera de l'Estat -és a dir, que actualment no té més que 140 anys, mentre que la de les quatre barres en té uns nou-cents.

Fins aquí la història.

El problema comença quan volem trobar significat als colors.

Es evident que una senyera per a la Marina havia d'esser visible a grans distàncies, per tant no podia emprar-se el blau, el verd, ni el blanc, que era, justament, el color que se desitjava suprimir.

Ara bé, diuen alguns que quan Carles III es decidí per ella no tingué en compte les quatre barres catalanes, de tanta tradició marinera i que tantes victòries assolí - encara l'emprà Carles V a l'empresa nord-africana i En Joan d'Austria a Lepanto -.

Per a altres, pel contrari, aquest Rei, que abans d'esser-ho de les Espanyes ho havia estat de Nàpols, antiga possessió de la Corona d'Aragó, lloc on oneja-

ven des de l'Edat Mitja les barres, tengué aquestes molt en compte, com sembla demostrar-ho la senyera de la marina mercant espanyola i la de l'antic Regne de Lucca, també a Itàlia, així com la de Sicília, altra antiga possessió catalana.

Per als primers els colors i la disposició de les franjes deriven dels escuts de Castella (vermell i groc), Lleó (púrpura i blanc), Navarra (vermell, groc i verd) i, com no, la Corona d'Aragó i de la senyera particular dels galions d'Espanya.

Nogensmenys, una de les més importants obres científiques del món, si bé no especialitzada en vexil·lologia, l'Enciclopèdia Universal Ilustrada Europea Americana de Espasa Calpe (96 toms) diu en els seu article "bandera" (tom 7, p. 522) que, efectivament, la senyera de l'Estat s'origina en les barres catalanes.

Així ho asseguren també els regionalistes de l'Associació per la Cultura de Mallorca, autors de l'Almanac de les Lletres per a 1926, p.30, i Daniel Martínez ferrando a la seva "Guia Sentimental de Mallorca" p. 29:.

per això, qui ofèn les barres ofèn de forma indirecta la d'Espanya, filla seva, i viceversa.

Finalment, sols diré que el canvi de senyera de 1931 se justificà dient que se feia, justament, perquè representàs tota Espanya: el vermell i groc de les barres i Navarra i el morat de les dues Castelles i Lleó.

A més de les obres citades s'ha consultat: diversos gravats de banderes mundials dels segles XVIII i XIX; d'Antonio Cánovas del Castillo: "De la escarapela roja y las banderas i divisas usadas en España"; "La Alhambra", revista quincenal de artes y letras, any IX nº 201 (30 de juliol de 1906), p. 315; Julián Suárez Inclán: "Banderas y estandartes de los Cuerpos Militares (1907), i de F. Fernández Bethencourt: "Historia Genealógica y Heráldica de la Monarquía Española".

JOSEP SEGURA I SALADO

de l'Institut Argentí de Ciències Genealògiques, de l'Honorable Col·legi Heràldic, de la Ciutat de Buenos Aires, i de l'Honorable Col·legi Heràldic de la Província de Buenos Aires.

1 Per esser la marina de Castella i de Lleó la que va descobrir Amèrica i no "espanya", que no existia.

A més, fins a 1923 no fou obligatori que a l'escut de l'Estat hi figuràssen els símbols de les nacions que formaren els "Estats Units d'Espanya": els pals d'Aragó, Catalunya, València i Balears, les cadenes de Navarra i Euzkadi, i la magrana del Regne de Granada, despreciant així i donant de banda a tan extenses regions, com si no formassin part del conjunt, i imposant-los, per contra, uns símbols que no eren els seus.

Hem considerat interessant aquest article que reproduïm del "Diari de Buja", en el seu número de juny-setembre d'enguany.

EXPOSICIÓ DE NA MARGALIDA CAPELLA

La nostra bona amiga na Margalida Capellà va presentar una exposició a Lluçmajor, al Casal Can Gaspar, del 15 al 17 d'octubre passat coincidint amb les Fires d'aquella vila. Es tractava d'una exposició d'olis que va esser molt visitada i va tenir un gran èxit de crítica.

Enviam a na Margalida la nostra enhorabona.

Voldria avui tenir arròs
i un bollit de lo millor,
porcella, endiot i capó
i un rostit que fos ben gros.
Voldria també el meu cos
moscatell i malvesia,
però lo que més voldria
és sa vida assegurada
i una renda ben cobrada
de mil duros cada dia.

FUTBOL

Pel que fa al futbol, hi ha de tot. Els resultats de Primera regional no han estat gaire bons: La Real 2 Algaida 0 Sallista 2 Algaida 0 Algaida 1 Independent 2 Son Roca 1 Algaida 3

De totes maneres, hem de tenir en compte que el calendari no era gens favorable; dels quatre partits, tres eren a fora camp i, si bé es va perdre el des Porrassar, es varen dur els dos punts de dins Son Roca. A hores d'ara l'equip està sense positius ni negatius i confiam que anirà per a-munt. Aquests partits

s'han jugat amb un equip que ha variat cada diumenge per diverses causes. Si s'aconsegueix tenir un equip més o manco estable, estam convincts que la cosa millorarà.

El juvenils estan fent una bona lliga. Els resultats d'aquest mes han estat:

Algaida 3 Badia 1
S.Salines 3 Algaida 2
Algaida 4 Felanitx 3
Campos 3 Algaida 7

Com veis s'asseguren els punts de casa i si, a més, se'n treuen de fora, al final es pot quedar en un lloc bastant bo.

Ha començat també la lliga d'"adheridos"

on participaven els veterans de "Ses Canyes". Precisament vos oferim una foto d'aquestes promeses que enguany estan disposats a "arrasar".

ESCACS

Ha començat la lliga de primera i s'han jugat ses dues primeres partides. S'equip algaidí està format per aquests jugadors: Jaume Juan, Tomeu Seguí, Toni Fullana(Serral), Miquel Vidal (Rito) i Pere Oliver, Es juga a doble volta entre vuit equips. De moment els resultats no són molt bons. Contra el felanitx el resultat va esser Felanitx 4- Algaida 1 i la segona partida es va perdre per aquest resultat: Algaida 2-Tròpic 3 Esperam poder anunciar a-viat qualche victòria.

BILLAR

Ha acabat el torneig que es jugava al Bar i el resultat ha estat el següent:

1er Mulet 10 punts
2on Gelabert 6 punts
3er Perelló 6 punts

per altra banda, en bernat LLompart "Blanc" ha participat a un torneig de LLucmajor amb jugadors de la seva categoria i ha fet un molt bon paper: ha quedat segon d'un grapat de billaristes d'anomenada.

Enhorabona!
Delfi

UNA XERRADETA... Acabament

negocis és que cada vegada que montam ses casetes a festes que necessitam llum, hem de contractar un nou comptador a GESA i això reporta molts de maldecaps i dobbers.

-Pasant a un altre tema. Creis que avui en dia es nins, quan vénen a comprar, tenen sa mateixa il.lusió que es d'abans?

-Creim que sí, els al.lots en quant a gusts no han canviat, per ventura abans se conformaven amb més poc, però és que tampoc no hi havia tant per triar.

-Què és lo que compra més sa gent?

-De tot, però especialment juguetes pels infants. Ses juguetes són sa il.lusió de sa festa.

-Com veis Sa Fira d'Algaida?

-Molt bé; darrerament ha tornat a prendre molta de força. Pareixia que amb això d'anar a comprar a Ciutat i aquests comerços tan grossos, ses fires desspareixerien, però és tot el contrari.

Es dia de sa fira d'Algaida tot es poble surt i també és molta sa gent externa.

-Per voltros, quines són ses fires més importants?

-Sa d'Algaida, Llucmajor, Inca, Sineu i el Ram.

-Tot l'any hi ha festes?

-Sí, només tenim dos mesos molt fluixos, gener i febrer, a més de vuit diumenges repartits en tot l'any; el demés temps hi ha festes.

-Heu sortit mai de Mallorca, a qualque fira?

-No, sempre hem fet feina dins Mallorca.

Com podeu veure, la vida d'aquesta família és molt moguda, se coneixen tots els racons de Mallorca i les se ves festes. Una vida d'il.lusió, però també d'esclavitud i sacrifici.

Moltes de gràcies per les facilitats que heu donades per fer aquesta xerradeta.

Andreu Majoral

ES SAIG

Bolletí de l'Obra Cultural

d'ALGAIDA

mensual D.L. P.M. 495-1980.

dirigeixen: Delfi Mulet

Francesc Antich

administra: Llorenç Oliver

mecanografia: Mireia Mulet

fotografia: Joan Balaguer

dibuixen: Jaume Falconer

Joan Valent

col.laboren: Andreu Oliver

Pere Mulet

Jaume Balaguer

Joan Trobat

Joan Mulet

Cat. Martorell

Xesc Oliver

Antoni Garau

Jerònia Oliver

Miquel Serra

Domicili: Rei, 1. ALGAIDA

Tel. 685042/272576

ES SAIG es responsabilitza només de l'Editorial.

Imprimeix: Apostol y Civilizador. PETRA.

MOVIMENT

DEMOGRAFIC

HAN MORT

- Magdalena Oliver Mulet

Dia 4 d'octubre als 81 anys.

- Bàrbara Oliver Pou

Dia 10 d'octubre als 81 anys.

Al cel sien tots ells!

PLUGES

De pluges, res de res. Durant el mes d'octubre (un mes que sol esser plujós) l'apotecari Biel Martorell no té registrats més que 12'7 litres dia 5, amb la particularitat que va esser una ploguda molt irregular i a molts de llocs no hi va ploure gens.

La situació és alarmant; pensem que durant els darrers cinquanta anys, per primera vegada les aigües caigudes durant l'any agrícola no han arribat als 400 litres, amb l'aggravant que això ja s'està allargant des de fa un grapat d'anys.

una xerradeta amb...

Es Curros

L'amo'n Guiem Cerdà Julià i sa madona Aina Tarongí Fuster, coneguts per tothom com "Es Curros", són una família que tot el poble coneix, especialment els habitants més joves. En certa manera són els portadors de la il·lusió dels infants a les festes. No hi ha cap al·lot del poble que pugui disfrutar de les festes de Sant Jaume, Sa Fira, etc. sense fer una visita obligada a la caseta des Curros.

-Quant de temps fa que vos dediqueu a sa professió de firers?

-Jo -contesta madò Catalina- tota la vida. Es meus pares ja s'hi dedicaven, jo he continuat i qualcun des nostros fills segueixen sa tradició.

Jo -ara contesta l'amon Guiem- des de que me vaig casar.

-Com és sa vida de firer?

-Es una vida molt amargada i esclava. Per noltros no compten diumenges ni dies feiners, tots són iguals. Quan tenim ses casetes montades, hem d'estar ses 24 hores del dia pendents. De dia per despatxar i de nit per guardar.

-Ha canviat molt d'un temps a ara?

-Segons en què. Un temps havíem de transportar ses coses amb carro, més tard llogàvem un camió i ara ho feim amb una furgoneta nostra; en aquest aspecte tenim més movilitat.

En s'aspecte des productes que venem, abans no dúiem joguets, no n'hi havia com ara. Veníem avellanes, cacahuets, torrons, caramels, molts de caramels, cosa que ara no se'n venen, xufes, regalim, etc. Hi havia uns productes més propis de cada temporada: cocos i dàtils pel Ram, avellanes per Sant Jaume i castanyes i torró per Sa Fira.

-Hi ha molts de firers a Mallorca?

-Sí, ara sí. D'antics només en quedam tres.

-Creis que és un bon futur pels vostros fills?

-Es un negoci com un altre, però és una gran esclavitud. Noltros tenim sis fills i només n'hi ha dos que s'hi dediquin, en Joan i en Guiem. Aquest negoci té moltes desavantatges si el comparam amb altres que són fixos; i ara darrerament amb ses noves lleis de venda ambulant, encara més.

-En quin aspecte vos afecten ses noves lleis?

-Primerament nos hem hagut de fer un carnet de manipuladors, hi ha controls constants i en quant a impostos, en pagam més que els altres negocis. Una altra desavantatge que tenim respecte a altres

Segueix a la plana anterior.